

REPUBLIKA E KOSOVËS
ZYRA E AUDITORIT TË PËRGJITHSHËM

Nr. i Dokumentit: 22.30.1-2015-08

RAPORTI I AUDITIMIT
PËR PASQYRAT FINANCIARE TË KOMUNËS SË MAMUSHËS
PËR VITIN E PËRFUNDUAR MË 31 DHJETOR 2015

Prishtinë, qershor 2016

Auditori i Përgjithshëm i Republikës së Kosovës është institucioni më i lartë i kontrollit ekonomik e financiar, i cili me Kushtetutën dhe ligjet e vendit gëzon pavarësi funksionale, financiare dhe operative. Zyra e Auditorit të Përgjithshëm kryen auditime të rregullsisë dhe të performancës dhe për punën e vet i jep llogari Kuvendit të Kosovës.

Misioni ynë është që të kontribuojmë në menaxhimin e shëndoshë financiar në administratën publike. Ne kryejmë auditime në përputhje me standardet e njohura ndërkombëtare të auditimit në sektorin publik si dhe me praktikat e mira evropiane.

Raportet e Zyrës së Auditorit të Përgjithshëm promovojnë drejtpërsëdrejti llogaridhënien pasi që ato ofrojnë bazë të qëndrueshme për t'u kërkuar llogari menaxherëve të çdo organizate buxhetore. Në këtë mënyrë ne po rrisim besimin në shpenzimin e fondeve publike dhe po luajmë një rol aktiv në sigurimin e interesit të taksapaguesve dhe të palëve tjera të interesit në rritjen e përgjegjësisë publike.

Auditori i Përgjithshëm ka vendosur në lidhje me opinionin e auditimit dhe raportin mbi Pasqyrat Vjetore Financiare të Komunës së Mamushës, në konsultim me Ndhimës Auditorin e Përgjithshëm Qerkin Morina, i cili e ka mbikëqyrur auditimin.

Raporti dhe opinionin i lëshuar janë rezultat i auditimit të kryer nën menaxhimin e Drejtorit të Auditimit, Astrit Bllaca, i mbështetur nga Kapllan Muhaxheri (udhëheqës ekipi), Enver Ramadani dhe Mexhit Ferati.

TABELA E PËRMBAJTJES

Përmbledhje e përgjithshme	4
1 Pasqyrat vjetore financiare dhe obligimet e tjera për raportimin e jashtëm	7
2 Qeverisja.....	11
3 Menaxhimi Financiar dhe Kontrolli.....	17
Shtojca I: Qasja dhe metodologjia e auditimit	26
Shtojca II: Shpjegim i llojeve të ndryshme të opinioneve të aplikuara nga ZAP	27
Shtojca III: Rekomandimet e vitit paraprak	30

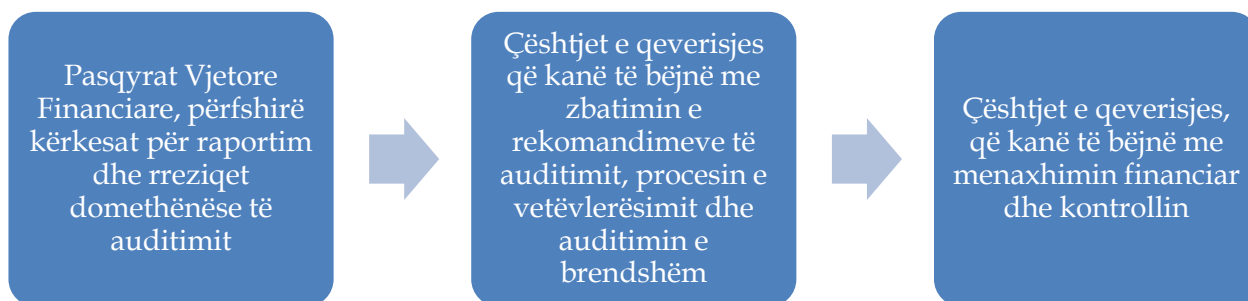
Përmbledhje e përgjithshme

Hyrje

Ky raport përmbledhë çështjet kryesore që dalin nga auditimi i Pasqyrave Vjetore Financiare të Komunës së Mamushës për vitin 2015 – i cili e përcakton Opinionin e dhënë nga Auditori i Përgjithshëm. Falënderojmë Kryetarin e Komunës dhe stafin e tij për ndihmën e tyre gjatë procesit të auditimit.

Ekzaminimi i pasqyrave financiare për vitin 2015 u ndërmor në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit të Sektorit Publik (SNISA). Qasja jonë ka përfshirë testet dhe procedurat, të cilat kemi menduar se janë të nevojshme për të arritur në një opinion lidhur me pasqyrat financiare. Qasja e ndërmarrë është paraqitur në Memon e Planifikimit të Auditimit, të datës 05.11.2015.

Auditimi ynë është fokusuar në:

(Më hollësisht, shih Shtojcën I të këtij raporti).

Niveli i punës së kryer nga Zyra e Auditorit të Përgjithshëm për të përfunduar auditimin për vitin 2015 përcaktohet nga cilësia e kontrollit të brendshëm të zbatuar nga menaxhmenti.

Opinion

Shtojca II shpjegon llojet e ndryshme të opinioneve të aplikuara nga ana e Zyrës së Auditorit të Përgjithshëm.

Opinion i Auditorit të Përgjithshëm është:

‘Opinion i pamodifikuar me Theksim të Çështjes’ sepse auditimi ynë ka identifikuar keqklasifikime në llogaritë e PVF-ve vlerën totale prej 44,000€. Poashtu, pasuria e komunës nuk ishte regjistruar në SIMFK.

Formulimi i plotë i opinionit është dhënë në hollësi te nën kapitulli 1.2 i këtij raporti.

Konkluzioni i përgjithshëm

Sistemi i kontrollit të brendshëm i vendosur nga komuna, funksionon në mënyrë efektive në disa fusha, por dobësitë ende janë të pranishme në disa fusha të rëndësishme të qeverisjes.

Konkluzionet dhe rekomandimet tona kryesore janë:

Përgjigja e Menaxhmentit në auditimin 2015

Kryetari i Komunës ka marrë në konsideratë dhe është pajtuar me gjetjet dhe konkluzionet e auditimit në këtë raport, si dhe është zotuar se do t'i adresoj rekomandimet e dhëna.

Ne e konsiderojmë si të kryer faktin që Kryetari:

- Do ta shqyrtoj raportin e auditimit në Asamblenë Komunale; dhe
- Deri në fund të muajit janar 2017, ta diskutoj në Asamblenë Komunale progresin lidhur me implementimin e Planit të Veprimit për rekomandimet e auditimit, para se PVF 2016 të jenë dorëzuar në Ministrinë e Financave.

1 Pasqyrat vjetore financiare dhe obligimet e tjera për raportimin e jashtëm

1.1 Hyrje

Rishikimi ynë i Pasqyrave Vjetore Financiare (PVF) merr parasysh pajtueshmërinë me kornizën raportuese si dhe cilësinë dhe saktësinë e informacionit të prezantuar në PVF. Ne, gjithashtu, shqyrtojmë deklaratën e bërë nga Zyrtari Kryesor Administrativ (ZKA) dhe Zyrtari Kryesor Financiar (ZKF), kur PVF-të dorëzohen në Qeveri.

Deklarata për prezantimin e PVF-ve përfshin një numër të pohimeve në lidhje me pajtueshmërinë me kornizën raportuese si dhe cilësinë e informacionit në kuadër të PVF-ve. Këto pohime kanë për qëllim t'i ofrojnë Qeverisë sigurinë se të gjitha informatat relevante janë ofruar për të siguruar se mund të ndërmerret një auditim gjithëpërfshirës.

1.2 Opinioni i Auditimit

PËR KOMUNËN E MAMUSHËS

OPINIONI I PAMODIFIKUAR ME THEKSIM TË ÇËSHTJES

Ne kemi audituar Pasqyrat Vjetore Financiare të Komunës së Mamushës për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2015, të cilat përfshijnë pasqyrën e pranimeve dhe pagesave në para të gatshme, pasqyrën e krahasimit të shumave buxhetore dhe aktuale, shënimet shpjeguese të pasqyrave financiare si dhe shpalosjet.

Sipas mendimit tonë, Pasqyrat Vjetore Financiare prezantojnë një pamje të drejtë dhe të vërtetë në të gjitha aspektet materiale të pranimeve dhe pagesave, si dhe të buxhetit të realizuar të Komunës së Mamushës për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2015, në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit për Sektorin Publik (të kontabilitetit në para të gatshme), Ligjit nr. 03/L-048 për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë (me plotësime dhe ndryshime) dhe Rregullën financiare të MF, nr. 03/2013 për pasqyrat financiare të organizatave buxhetore.

Baza për Opinion

Ne kemi kryer auditimin në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Institucioneve Supreme të Auditimit (SNISA). Sipas këtyre standardeve, përgjegjësitë tona janë përshkruar më poshtë tek pjesa Përgjegjësitë e Auditorit për Auditimin e Pasqyrave Financiare. Sipas kërkesave etike, të cilat janë relevante për auditimin tonë të pasqyrave financiare të organizatave Buxhetore në Kosovë. ZAP është i pavarur nga komuna dhe përgjegjësitë e tjera etike janë përmbushur në pajtim me

këto kërkesa. Ne besojmë se dëshmitë e auditimit që kemi marrë janë të mjaftueshme dhe të duhura për sigurimin e bazës për opinion.

Theksimi i çështjes

Komuna kishte bërë keqklasifikime të shpenzimeve në vlerë totale 44,000€. Nga kategoria e investimeve janë kryer pagesa për mallra dhe shërbime, për festivalin i domates, sigurimin e objekteve të komunës, pastrimin e rrugëve, mbledhjes së mbeturinave si dhe në disa pagesa të tjera, ndërsa asnjë element i tyre nuk përfaqësonte kushtin të jetë i tillë. Arsyeja kryesore për këtë gabim është buxheti i kufizuar për mallra dhe shërbime, nga të cilat komuna nuk ka mund t'i mbuloj këto shpenzime.

Vlen të sqarohet se shuma prej 38,000€, ishte e aprovuar me tabelat buxhetore të Buxhetit 2015 për investime kapitale, por projektet e paraqitura në tabela, nuk përmbushin kushtet të trajtohen si projekte kapitale, dhe gabimet kanë të bëjnë me planifikimet fillestare nga komuna dhe aprovimet jo adekuate nga ana e MF.

Gjithashtu, tërheqim vëmendjen tuaj për faktin se asnjë pasuri e komunës nuk ishte regjistruar në SIMFK. Opinioni ynë nuk është modifikuar në lidhje me këto çështje.

Përgjegjësia e Menaxhmentit dhe personave përgjegjës për Qeverisje dhe Pasqyrat Vjetore Financiare

Kryetari i Komunës dhe Zyrtari Kryesor Financiar janë për përgatitjen dhe prezantimin e drejtë të pasqyrave financiare sipas Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit në Sektorin Publik - Raportimi Financiar bazuar në Kontabilitetin e Parasë së Gatshme të modifikuar si dhe është përgjegjës për kontrole të brendshme të tilla të cilat menaxhmenti i përcakton si të nevojshme për të mundësuar përgatitjen e pasqyrave financiare pa keqdeklarime materiale të shkaktuara qoftë nga mashtrimi apo gabimi. Kjo përfshin zbatimin e Ligjit nr.03/L-048 për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë (me ndryshime dhe plotësime).

Kryetari i Komunës dhe Zyrtari Kryesor Financiar janë përgjegjës për të siguruar mbikëqyrjen e procesit të raportimit financiar të komunës.

Përgjegjësia e Auditorit të Përgjithshëm për auditimin e pasqyrave vjetore financiare

Përgjegjësia jonë është që ta shprehim një opinion për pasqyrat vjetore financiare në bazë të auditimit tonë. Ne e kemi kryer auditimin në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit. Këto standarde kërkojnë që ne t'i përmbahemi kërkesave etike dhe ta planifikojmë dhe ta kryejmë auditimin për të marrë siguri të arsyeshme për atë nëse pasqyrat financiare nuk kanë keqdeklarime materiale.

Objektivat tona janë që të marrim siguri të arsyeshme nëse pasqyrat vjetore financiare në tërësi nuk përmbajnë keqdeklarime materiale qoftë nga mashtrimi ose gabimi, Siguria e arsyeshme është një nivel i lartë i sigurisë, por nuk garanton se një auditim që kryhet në pajtim me SNISA-t do të

zbulojë gjithnjë një keqdeklarim material kur ajo ekziston. Keqdeklarimet mund të lindin nga mashtrimi ose gabimi dhe konsiderohen materiale nëse, individualisht ose së bashku, ato mund të pritet që të ndikojnë vendimet e përdoruesve të marra mbi bazën e këtyre pasqyrave vjetore financiare.

Auditimi përfshinë kryerjen e procedurave për të marrë dëshmi auditimi rreth shumave dhe shpalosjeve në pasqyrat financiare. Procedurat e zgjedhura varen nga gjykimi i auditorit, duke përfshirë këtu edhe vlerësimin e rreziqeve nga keqdeklarimet materiale në pasqyrat financiare, qoftë për shkak të mashtrimit apo gabimit. Në bërjen e këtyre vlerësimeve të rrezikut, auditori e konsideron kontrollin e brendshëm që është relevant në përgatitjen e pasqyrave financiare nga entiteti, në mënyrë që të dizajnojë procedura të auditimit që janë të përshtatshme për rrethanat e entitetit, por jo për qëllim të shprehjes së opinionit mbi efektivitetin e kontrollit të brendshëm të entitetit.

Auditimi e përfshinë edhe vlerësimin e përshtatshmërisë së politikave kontabël të përdorura dhe arsyeshmërinë e përllogaritjeve kontabël të bëra nga menaxhmenti, si dhe vlerësimin e prezantimit të pasqyrave financiare.

1.3 Rreziqet domethënëse në PFV

Përshkrimi

Në Memon tonë të planifikimit të auditimit, të datës 05.11.2015, janë identifikuar tri rreziqe për PVF-të. Këto janë rreziqe të keq pohimeve materiale, të cilat mund të rezultojnë në modifikim të opinionit ose në theksim të çështjes. Dy prej tyre që kanë të bëjnë me klasifikimin e shpenzimeve dhe regjistrimin e pasurive, janë materializuar, sepse menaxhmenti nuk kishte ndërmarrë ndonjë veprim për të adresuar rreziqet e identifikuara.

Nga kategoria e investimeve janë kryer pagesa për mallra dhe shërbime në vlerë prej 44,000€, për festivalin i domates, sigurimin e objekteve të komunës, pastrimin e rrugëve, mbledhjes së mbeturinave si dhe në disa pagesa të tjera, ndërsa asnjë element i tyre nuk përfaqësonte kushtin të jetë i tillë.

Komuna nuk ka asnjë pasuri të regjistruar në SIMFK.

Rreziku i tretë domethënës që ka të bëjë me prezantimin e pagesave të palëve të treta nuk është materializuar pasi që menaxhmenti ka ndërmarrë veprimet e duhura lidhur me trajtimin e duhur të këtyre pagesave.

1.4 Pajtueshmëria me kërkesat për PVF dhe kërkesat tjera për raportim

Komuna kërkohet të veproj në përputhje me kornizën e caktuar raportuese dhe kërkesat tjera për raportim. Ne kemi marrë parasysh:

- Pajtueshmërinë me Rregullën Financiare nr. 03/2013;
- Kërkesat e LMFP-së nr. 03/L-048, (me ndryshime dhe plotësime).
- Kërkesat e buxhetit;
- Nëse PVF janë nënshkruar nga ZKF dhe Kryetari;
- Nëse PVF janë përgatitur në gjuhën shqipe dhe serbe;
- Dorëzimin e raporteve të rregullta tremujore në Kuvend Komunal; dhe
- Draft plani përfundimtar i prokurimit me kohë.

Sa i përket cilësisë së PVF-ve, ne kemi identifikuar se shpalosjet mbi pasuritë ishin të mangëta, pasi që vlera e tyre në PVF është zero.

Marrë parasysh çka u tha më lart, Deklarata e bërë nga ZKA dhe ZKF, me rastin e dorëzimit të draft PVF-ve në Qeveri, mund të konsiderohet e pasaktë për shkak se gjatë auditimit janë identifikuar gabime materiale si dhe çështje tjera të paraqitura në kapitullin 1.3.

1.5 Rekomandimet

Rekomandimi 1 Prioritet i lartë - Kryetari duhet të sigurojë se është bërë një analizë për t'i përcaktuar shkaqet për mos regjistrim të duhur të shpenzimeve në kategoritë adekuate. Është e nevojshme që të ndërmerren veprimet e duhura për t'i adresuar shkaqet që kanë ndikuar në theksim të çështjes, si dhe pasuritë të regjistruhen në SIMFK.

2 Qeverisja

2.1 Hyrje

Aranzhimet efektive të qeverisjes janë thelbësore në Komunën e Mamushës që të menaxhojë në mënyrë të suksesshme sfidat me të cilat përballet dhe të sigurojë ofrimin e shërbimeve më të mira në dobi të taksapaguesve dhe të shfrytëzuesve tjerë të shërbimeve.

Një mjet kyç në mbështetje të qeverisjes efektive është zbatimi i rekomandimeve të auditimit pasi kjo tregon se sa menaxhmenti duket i përkushtuar t'i zhvilloj proceset ekzistuese dhe kontrollet.

Në mënyrë të ngjashme, lista kontrolluese e vetëvlerësimit që plotësohet nga të gjitha organizatat buxhetore siguron një kornizë për zhvillimin e aranzhimeve të zgjeruara të qeverisjes. Është e rëndësishme që përgjigjet e dhëna nga komuna lidhur me vetëvlerësimin të jenë të mbështetura nga dëshmitë përkatëse.

Pjesa tjetër e rishikimit të aranzhimeve të qeverisjes e pasqyron një shqyrtim të:

- Fushave të aranzhimeve të qeverisjes ku nevojiten përmirësime të rëndësishme dhe ku ne besojmë se rekomandimet tona mund të nxisin përmirësime pozitive; dhe
- Fushave të menaxhimit financiar dhe kontrollit, të identifikuarra përmes punës sonë të auditimit, duke përfshirë punën specifike të drejtuar në çështjet e pajtueshmërisë në sistemet kyçe të të hyrave dhe shpenzimeve (këto fusha janë shqyrtuar në kapitullin 3 të këtij raporti).

2.2 Konkluzioni i përgjithshëm mbi qeverisjen

Ekziston një numër i dobësive të qeverisjes brenda komunës veçanërisht në lidhje me llogaridhënien, menaxhimin e rrezikut dhe aranzhimet tjera të cilat do ta mbështesnin zhvillimin e qeverisjes, si përgjigjja efektive ndaj rekomandimeve të auditimit. Lista kontrolluese e vetëvlerësimit, nuk ishte e plotësuar nga komuna.

2.3 Rekomandimet e vitit paraprak

Raporti ynë i auditimit për PVF-të e vitit 2014 të Komunës së Mamushës ka rezultuar në (15) rekomandime kryesore. Komuna kishte përgatitur një Plan Veprimi ku paraqitet mënyra se si do të implementohen rekomandimet e dhëna. Deri në fund të auditimit për vitin 2015, dy (2) rekomandime janë implementuar; gjashtë (6) janë adresuar dhe shtatë (7) nuk janë adresuar ende. Për një përshkrim më të plotë të rekomandimeve dhe mënyrës se si janë adresuar ato, shihni Shtojcën III.

Raporti i auditimit të vitit 2014, nuk ishte diskutuar në Asamblenë Komunale.

Rekomandimet

Çështja 1 – Implementimi i rekomandimeve nga viti paraprak – Prioritet i lartë

E gjetura Vetëm një pjesë e rekomandimeve të vitit të kaluar janë implementuar sepse komuna nuk ka ndjekur ndonjë proces formal për të menaxhuar dhe monitoruar mënyrën e implementimit të rekomandimeve të Auditorit të Përgjithshëm.

Rreziku Dobësitë e vazhdueshme të kontrolleve të menaxhmentit dhe kontrolleve tjera në sistemet financiare kyçe, si: regjistrimi i pasurive, qeverisjes, të hyrat kanë rezultuar në:

- Pamundësinë që menaxhmenti të konfirmojë plotësinë e pasurive në PVF;
- Qeverisje jo të mirë e cila redukton mundësinë që menaxhmenti të reagojë me kohë ndaj sfidave financiare, të cilat potencialisht mund të rezultojnë me humbje financiare; dhe
- Jo efikasitet të vazhdueshëm organizativ dhe vlerë të dobët për para në praktikën e prokurimit.

Rekomandimi 2 Kryetari duhet të sigurojë që është zbatuar plani i miratuar i veprimit, i cili i përcakton saktë afatet kohore për implementim e rekomandimeve të bëra nga AP, me stafin përgjegjës të identifikuar, duke u fokusuar fillimisht në fushat më të rëndësishme.

2.4 Lista kontrolluese e vetëvlerësimit të MFK-së

Ministria e Financave ka hartuar një listë të detajuar të vetë-vlerësimit për organizatat buxhetore për të mbështetur aranzhimet efektive të qeverisjes. Për të gjitha auditimet e ndërmarra, ne kemi testuar cilësinë e pyetësorëve të vetëvlerësimit të MFK-së të dorëzuara në MF.

Rekomandimet

Çështja 2 - Lista kontrolluese e vetëvlerësimit - Prioritet i lartë

E gjetura Komuna e Mamushës nuk kishte përmbushur detyrimin për dorëzimin e pyetësorit të vetëvlerësimit, dhe për këtë arsye ne nuk kemi arritur që të shqyrtojmë asnjë pyetje kyçe të pyetësorit të vetëvlerësimit të cilat lidheshin me komponentat e caktuara.

Kjo situatë ka ndodhur për shkak të mungesës së qartësisë brenda komunës që ka të bëjë me rëndësinë e kësaj liste kontrolluese dhe me atë se kush është përgjegjës për përpilimin dhe rishikimin e kësaj liste.

Rreziku Mos plotësimi i pyetësorit së vetëvlerësimit, përveç që është mospërmbushje e kërkesës statutores, nuk mundëson pasqyrimin e përparësive dhe të metave të sistemeve të menaxhimit financiar dhe operimit të kontrolleve të komunës.

Rekomandimi 3 Kryetari duhet të sigurojë se është zbatuar kërkesa për plotësimin e pyetësorit të vetëvlerësimit dhe që është bërë adresimi i fushave me dobësi në mënyrë pro aktive dhe sistematike.

2.5 Rishikimet specifike të qeverisjes

Puna jonë në fusha të veçanta të aranzhimeve të qeverisjes është bazuar përmes planifikimit të auditimit, duke marrë parasysh kontekstin brenda të cilit komuna operon dhe sfidat me të cilat ajo përballlet.

2.5.1 Vlerësimi i rrezikut

Të gjitha organizatat buxhetore pritët të zbatojnë vlerësimin e rrezikut. Udhëzimet e përcaktuara në procedurat e MFK-së kërkojnë që regjistri i rrezikut të jetë i kompletuar, për të mbështetur menaxhimin efektiv operacional dhe strategjik. Ky regjister identifikon rreziqet potenciale ndaj të cilave ekspozohet komuna, ndikimin e tyre, gjasat që rreziku të materializohet, dhe nivelin e rrezikut.

Rekomandimet

Çështja 3 - Moszbatimi i kërkesave për Menaxhimin e rrezikut - Prioriteti i lartë

E gjetura	Komuna ende nuk ka politika të hartuara për vlerësim, identifikim dhe përcaktim të rreziqeve nëpërmjet regjistrit sipas prioritetit apo llojit. Po ashtu, mungon menaxhimi i rrezikut, i cili do t'i mbulojë aktivitetet e përfshira në planifikimin, monitorim dhe kontroll të veprimeve që do të adresojnë rreziqet e identifikuar në mënyrë që të përmirësohen aktivitetet e komunës në arritjen e objektivave të përcaktuara.
Rreziku	Nga mungesa e procesit të menaxhimit të rrezikut komuna mund të ndeshet me situata të pa pritura. Si pasojë do të mund të dëmtohen ose të dështojë arritja e objektivave të vendosura nga ana e komunës si dhe ulja e cilësisë së shërbimeve të ofruara.
Rekomandimi 4	Kryetari duhet sa më parë të miratojë një strategji të përgjithshme të menaxhimit të rrezikut, ku do të përcaktohet qartë qasja e menaxhimit për reagime ndaj rreziqeve. Krahas identifikimit të rreziqeve në nivel operativ dhe strategjik, menaxhmenti duhet të hartojë edhe një plan veprimi ku përcaktohen masat e veprimit për të parandaluar dhe menaxhuar rreziqet e mundshme.

2.5.2 Raportimi Menaxherial

Menaxhmenti ka zbatuar një sërë kontrollesh të brendshme për të siguruar se sistemet financiare funksionojnë siç duhet. Është e rëndësishme që ato të përfshijnë raportimin e duhur tek menaxhmenti për të mundësuar një përgjigje efektive dhe me kohë ndaj problemeve operative të identifikuara.

Rekomandimet

Çështja 4 – Dobësi në Kontrolllet Menaxheriale – Prioriteti i lartë

E gjetura Rishikimi ynë i kontrolleve menaxheriale të zbatuara në sistemin kryesor financiar të komunës ka nxjerrë në pah një raportim të dobët financiar mbi shpenzimet dhe të hyrat tek menaxhmenti i lartë si dhe analiza të pakompletuara të ofrimit të shërbimeve. Kjo ka ndodhur për shkak se formati i raporteve menaxheriale nuk ofron shpjegime rreth variancave në buxhet dhe se parashikimet buxhetore nuk janë azhurnuar në baza mujore. Ngjashëm, aktivitetet operative nuk menaxhohen në mënyrë sistematike.

Rreziku Cilësia e dobët e raportimit financiar dhe të aktiviteteve tek menaxhmenti i lartë redukton aftësinë e menaxhmentit për të menaxhuar aktivitetet e komunës në mënyrë pro aktive si dhe ulë efektin e kontrolleve buxhetore. Kjo mund të rezultojë në deficit ose suficit të paplanifikuar dhe të vonojë veprimet e nevojshme për t'i adresuar ato. Kjo gjithashtu, mund të ndikoj që të hyrat të mos arkëtohen siç pritet.

Rekomandimi 5 Kryetari duhet të sigurojë se është kryer një rishikim për të përcaktuar formën e raportimit financiar dhe operativ tek menaxhmenti i lartë, nga i cili kërkohet që të mbështesë menaxhimin efektiv të veprimtarisë dhe të sigurojë se është vendosur një zgjidhje e përshtatshme deri në fund të vitit 2016.

2.6 Sistemi i auditimit të brendshëm

Përshkrimi

Komuna nuk ka në funksion auditimin e brendshëm. U/A nr. 23/2009, rregullon rastet kur organizatat nuk e kanë në funksion auditimin e brendshëm dhe ofron mënyra tjera të sigurimit të këtyre shërbimeve.

Rekomandimet

Çështja 5 - Mungesa e Auditimit të Brendshëm - Prioritet i Mesëm

E gjetura Komuna nuk ka bërë përpjekje që shërbimet e auditimit të brendshëm t'i siguroj nga bashkëpunimi me ndonjë organizatë tjetër buxhetore ose të kërkoj mbështetje nga Ministria e Financave. Sipas UA 23/2009 për themelimin dhe funksionimin e NJAB në sektorin publik, neni 3 pika 2.1 përcakton se subjekti publik me buxhet 1 deri 3 milionë duhet të ketë një auditor të brendshëm.

Rreziku Mungesa e auditimit të brendshëm mund të rezultojë me vazhdimin e përsëritjes së dobësive në sistemet kyçe të kontrollit të brendshëm. Për më tepër, menaxhmenti mund të mos i identifikojë dhe reagojë me kohë ndaj parregullsive dhe dobësive të kontrollit.

Rekomandimi 6 Kryetari i Komunës duhet të siguroj përmbushjen e kërkesës së UA nr.23/2009, respektivisht të rekrutoj një auditor të brendshëm. Nëse kjo kërkesë nuk mund të realizohet, atëherë shërbimi i auditimit të brendshëm, kryhet nga Ministria e Financave, apo ndonjë komunë tjetër. Shërbimi i auditimit, do të mbështeste menaxhmentin në vendimmarrje dhe eliminim të dobësive.

3 Menaxhimi Financiar dhe Kontrolli

3.1 Hyrje

Puna jonë për Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin (MFK) jashtë fushave të Qeverisjes të përmendura në kapitullin 2, pasqyron punën e detajuar të ndërmarrë për sistemet e të hyrave dhe shpenzimeve. Si pjesë e kësaj, ne konsiderojmë menaxhimin e buxhetit, çështjet e prokurimit, të burimeve njerëzore si dhe pasuritë.

3.2 Konkluzioni për Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin

Komuna e kupton rëndësinë një sistemi adekuat dhe të fortë të kontrolleve mbi shpenzimet dhe të hyrat. Megjithatë, si rezultat i mos zbatimit të rregulloreve dhe udhëzimeve, auditimi ynë ka nxjerrë në pah ekzistencën e disa dobësive në aspektin e pajtueshmërisë, që kanë të bëjnë me prokurimin, të hyrat dhe shpenzimet tjera. Kjo reflekton një mungesë të mbikëqyrjes së duhur nga komuna në fushat e përmendura. Menaxhimi financiar dhe kontrolli efektiv kërkon procese të rishikimit dhe udhëzues përcjellës (procedura standarde të operimit) të cilat sigurojnë zbatimin e plotë të ligjeve vendore, rregulloreve të brendshme dhe proceseve të tjera të kontrollit.

Planifikimi dhe Realizimi i Buxhetit

Ne i kemi shqyrtuar burimet e fondeve buxhetore për komunën, shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike si dhe të hyrat e arkëtuara. Kjo është paraqitur në tabelat e mëposhtme:

Tabela 1. Burimet e fondeve buxhetore – realizimi ndaj buxhetit (në €)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final ¹	2015 Realizimi	2014 Realizimi	2013 Realizimi
Burimet e Fondeve:	1,403,570	1,446,056	1,359,737	1,309,902	1,051,000
Granti i Qeverisë -Buxheti	1,338,701	1,292,102	1,285,758	1,264,363	973,000
Të bartura nga viti paraprak ²	0	74,994	59,900	0	58,000
Të hyrat vetjake ³	64,869	64,869	1,300	17,987	19,000
Donacionet e brendshme	0	5,600	5,600	5,150	1,000
Donacionet e jashtme	0	8,491	7,179	14,402	0

¹ Buxheti Final – buxheti i aprovuar nga Kuvendi i përshtatur më pas nga Ministria e Financave.

² Të hyrat vetjake të komunave të pashpenzuara në vitin paraprak të bartura në vitin aktual.

³ Pranimet e përdorura nga entiteti për financimin e buxhetit të vet.

Buxheti final është më i lartë se buxheti fillestar për 42,486€. Kjo rritje është rezultat i donacioneve vendore dhe të jashtme, dhe të hyrave të bartura nga viti paraprak në total prej 272,508€ si dhe një zvogëlim me vendim të qeverisë në kategorinë e pagave në vlerë prej 46,599€.

Në vitin 2015, komuna ka ekzekutuar 94% të buxhetit final, një nivel i njëjtë krahasuar me vitin 2014. Realizimi i buxhetit paraqet një performancë mjaft të lartë buxhetore dhe më poshtë jepen shpjegimet për pozitën aktuale.

Tabela 2. Shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike - realizimi ndaj buxhetit (në €)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final	2015 Realizimi	2014 Realizimi	2013 Realizimi
Shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike:	1,403,570	1,446,056	1,359,737	1,301,902	1,051,000
Pagat dhe Mëditjet	887,000	840,401	840,401	784,127	682,000
Mallrat dhe Shërbimet	95,740	102,757	100,327	114,566	94,000
Shërbimet komunale	23,000	23,000	22,943	21,289	22,000
Subvencionet dhe Transferet	3,000	3,000	3,000	2,976	3,000
Investimet Kapitale	394,830	476,898	393,066	378,944	250,000

Shpjegimet rreth ndryshimeve në kategoritë buxhetore janë dhënë si në vijim:

- Pavarësisht rritjes së buxhetit për shpenzime kapitale gjatë vitit, shkalla e shpenzimeve ishte 82%. Programi për Investime Publike përfshin disa projekte në vazhdim nga viti i kaluar dhe dy projekte të reja për vitin aktual. Vonesat në zbatim janë për shkak të problemeve pronësore-juridike, çka ka reflektuar që 62% e buxhetit për investime kapitale të shpenzohet në muajin dhjetor;
- Shkurtimi i buxhetit për paga dhe mëditje për 46,599€, është rezultat i vendimit të Qeverisë për kursime buxhetore si arsye e suficitit në këtë kategori; dhe
- Komuna ka pranuar gjithashtu grante nga donatorët e jashtëm në vlerën 191,914€, ndërkohë që realizimi i buxhetit është i mirë në këtë fushë ku shpenzimet ishin mbi 99%.

Tabela 3. Të hyrat vetjake për buxhetin e komunës - ekzekutimi ndaj buxhetit (në €)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final	2015 Pranimet	2014 Pranimet	2013 Pranimet
Të hyrat vetjake	64,869	64,869	52,763	62,498	40,000

Të hyrat vetjake prej 1,300€ të këtij viti si dhe 59,900€ nga të hyrat e bartura më herët ishin shpenzuar për projekte kapitale, ndërsa pjesa tjetër e të hyrave prej 66,557€ ishte bartur në vitin 2016.

Rekomandimet

Çështja 6 – Realizimi i buxhetit – Prioriteti i Lartë

E gjetura Realizimi i buxhetit, ndonëse në përqindje duket mjaft i lartë, mbi 66 mijë euro të fondeve vetjake janë bartur si të pa shpenzuara dhe kjo pjesë e suficitit ishte jashtë kontrollit të komunës.

Rreziku Shfrytëzimi jo mjaft efektiv i fondeve në dispozicion, do të rezultojë në mos arritjen e objektivave të organizatës, sidomos në kategorinë e investimeve si dhe në financimin e detyrimeve të vitit aktual nga buxhetet e vitit të ardhshëm.

Rekomandimi 7 Kryetari duhet të sigurojë që performanca buxhetore është monitoruar në mënyrë sistematike në baza mujore dhe që ky rishikim i identifikon dhe adreson barrierat për realizim të buxhetit në nivel të planifikuar. Aty ku supozimet e buxhetit fillestar janë të pasakta, kjo duhet të reflektohet plotësisht në pozitën e buxhetit final.

3.3 Prokurimi

Rregullat e Prokurimit synojnë të sigurojnë se fondet publike përdoren në mënyrë transparente dhe efikase për të arritur vlerën për para. Korniza ligjore përcakton qartë të drejtat, detyrat dhe përgjegjësitë e të gjitha palëve të përfshira në proceset e prokurimit. Kjo përfshin kërkesën për të ulur rrezikun e mos përfundimit të kontratave dhe të ekzekutimit të tyre të dobët. Kjo arrihet përmes zbatimit të një regjimi të ndëshkimeve në lidhje me performancën e dobët si dhe përmes sigurisë së ekzekutimit.

Rekomandimet

Çështja 7 - Dobësi në prokurim - Prioritet i lartë

- E gjetura** Nga shqyrtimi i kontratave dhe pagesave ne kemi identifikuar disa dobësi të përbashkëta. Në veçanti, kontrollet menaxheriale nuk kanë funksionuar në mënyrë efektive për të parandaluar çështjet e mëposhtme:
- Fatura me nr. 004/15 për servisimin dhe mirmbajtjen e automjeteve është pranuar me gabime, përkatësisht të pozicioni nr.5 i kësaj fature përshkruhet si akumulatori me 301 Ahp në vlerë prej 602€, ndërsa në automjet ishte vendosur akumulator me 75 Ahp.
  - Pas verifikimit të çmimeve të mallit - karriga lëvizëse, çmimi për njësi ishte 125€. Sipas faturës janë pranuar dhjetë (10) sish, kurse pas ekzaminimit fizik në prezencë të anëtarit të komisionit, është vërtetuar se mungojnë pesë (5) karriga lëvizëse.
  - Te kontratat për "Ndërtimin e rrugëve fushore" dhe "Furnizim me barna për nevojat e QMF", menaxherët e kontratës bënë edhe pranimin e mallit
  - Për ndërtimin e ndërtesës komunale është nënshkruar aneks kontratë me datën 23.12.2015 në vlerë 2,684€. Në të njëjtën datë janë pranuar punimet nga organi mbikëqyrës, pagesa është kryer të nesërmen me 24.12.2015.
  - Për pastrimin e rrugëve dhe grumbullimin e mbeturinave në dosjen e tenderit nuk ishte e specifikuar qartë se si do të kryente kompania fituese shërbimet. Zyrtarët përgjegjës nuk na ofruan dëshmi apo raporte ditore që do të dëshmonin se rrugët ishin pastruar apo mbeturinat ishin grumbulluar, në bazë të cilave do të duhej kryer pagesat.
- Rreziku** Pranimi i pozicioneve të ndryshme nga ato të kontraktuara, si dhe konfirmimi i punëve të kryera të pa bazuara, do të rezultojë me pagesa potencialisht të parregullta dhe me humbje financiare për komunën. Pagesa në mungesë të raporteve dhe dëshmive mbështetëse për shërbimet e kryera, mund të shkaktojë pagesa për shërbimet të cilat nuk janë kryer.
- Rekomandimi 8** Kryetari duhet të siguroj një rishikim të rasteve të identifikuara për të gjetur shkaqet e ndodhjes dhe të marrë masat e duhura për evitimin e tyre në të ardhmen. Veçanërisht duhet të rris llogaridhënien e personave përgjegjës qoftë të njësisë kërkuese, zyrtarëve të prokurimit dhe menaxherëve të kontratave. Rrjedhimisht, duhen kontrole të shtuara për të siguruar që mbahen evidenca të sakta për shërbimet e kryera nga operatorët.

3.3.1 Kompensimet (pagat dhe mëditjet)

Komuna për vitin 2015 për këtë kategori kishte planifikuar një shumë prej 840,401€, aq sa edhe kishte shpenzuar. Pagat dhe Mëditjet paguhen përmes një sistemi të centralizuar. Kontrolllet kyçe që e konfirmojnë saktësinë dhe plotësinë e pagesave si aprovimi dhe futja në listë të pagave të punonjësve të rinj, verifikimi i numrit të lejuar dhe kontrolllet tjera shoqëruese nga Ministria e Financave dhe aprovimi i buxhetit për paga dhe mëditje nga Asambleja Komunale.

Rekomandimet

Çështja 8 – Kontratat për shërbime të veçanta – Prioritet i Lartë

E gjetura Punëtorëve të shëndetësisë, të cilët i kemi testuar me rastin e themelimit të marrëdhënies se punës, u janë lëshuar akt-emërime, dhe jo kontrata pune siç është paraparë më Ligjin e Punës;

Në sektorin e arsimit një mësimdhënës edhe pse kishte kontratë të rregullt me komunën, ai ishte kompensuar prej datës 01.09.2014 deri me datën 01.08.2015, në vlerë mujore 408€, nga kategoria e mallrave dhe shërbimeve, e jo nëpërmes listës se pagave duke mos ju ndalur tatimi në burim; dhe

Dëshmitë për vitet e përvojës së punës së stafit nuk ishin të pasqyruara në një vendim të vërtetuar nga zyrtarët e autorizuar të personelit, si bazë për pagesat e përvojës së punës.

Rreziku Nënshkrimi i kontratave jo sipas ligjit të punës dhe pagesa e tyre nga kategori jo adekuate duke mos ndalur tatimi në burim, mund të shkaktojë padi gjyqësore dhe humbje financiare për komunën. Kompensimi pa dëshmi mbështetëse për përvojën e punës do të shkaktojë pagesa potencialisht të pa rregullta.

Rekomandimi 9 Kryetari duhet të siguroj që kontratat të nënshkruhen mbi bazën e kritereve të qarta dhe të bazuara në ligjin e punës. Zyrtarët e personelit duhet të kompletojnë dëshmitë për përvojën e punës për të krijuar bazë ligjore për ekzekutimin e shtesës në bazë të përvojës.

3.3.2 Subvencionet dhe Transferet

Subvencionet janë kategori e shpenzimeve që jepen nga komuna pa kthim të drejtpërdrejt ndaj përfitueseve të caktuar të rregulluar me rregullore komunale. Komuna në kategorinë e subvencioneve dhe transfereve për vitin 2015 kishte planifikuar 3,000€, dhe ishin shpenzuar që të gjitha.

Rekomandimet

Çështja 9 – Mungesa e rregullores për subvencione – Prioritet i mesëm

E gjetura Komuna edhe këtë vit nuk ka arritur të nxjerrë rregullore të brendshme për ndarjen e subvencioneve. Në mungesë të rregullores, subvencionet janë ndarë në bazë të vendimeve të kuvendit të komunës dhe që të gjitha shpenzimet ishin kryer për subvencionimin e lehonave.

Rreziku Mungesa e rregullores së brendshme për ndarjen e subvencioneve krijon paqartësi në përcaktimin e kriterëve se kush mund të jetë përfitues i subvencioneve, deri në çfarë shume, dhe për çfarë qëllimesh mund të jepen subvencionet. Kjo rrit rrezikun që subvencionet mos t'u ndahen personave në nevojë dhe të mos arrihen objektivat.

Rekomandimi 10 Kryetari duhet të hartoj një rregullore dhe të aprovohet në kuvend, e cila specifikon qartë kriteret dhe procedurat për subvencionim.

3.4 Të Hyrat (përfshirë të hyrat vetjake)

Të hyrat e realizuara nga komuna në 2015 ishin 52,763€, apo shprehur në përqindje rreth 81% e buxhetit të planifikuar. Të hyrat janë realizuar kryesisht nga tatimi në pronë, taksa nga ushtrimi i veprimtarisë së biznesit, taksat administrative, etj. Ekziston nevoja për përmirësim në disa procese dhe kontrole që kanë të bëjnë me planifikimin dhe mbledhjen e të hyrave, me qëllim të rritjes së të hyrave dhe sigurimin e saktësisë dhe plotësisë së raportimeve.

Rekomandimet

Çështja 10 –Mos konsistencë në mes planit dhe faturimit – Prioritet i mesëm

- E gjetura** Disa nga çështjet kryesore të identifikuara tek të hyrat janë:
- Gjatë vitit 2015 ishin planifikuar të hyra vetjake 64,869€, ndërsa vetëm faturimi i tatimit në pronë dhe i të hyrave nga taksa në ushtrimin e veprimtarisë së biznesit ishte 52,799€;
  - Për këtë vit fatura të lëshuara për taksat nga ushtrimi i biznesit ishin 23,858€, për 117 biznese të cilët ushtrojnë veprimtari të ndryshme. Inkasimi i mjeteve nga këto biznese gjatë kësaj periudhe ishte vetëm 640€, apo vetëm 3%; dhe
  - Ne kemi vërejtur vonesa në dorëzimin në bankë të parave të inkasuara, siç parasheh udhëzimi mbi të hyra vetjake dhe atë në një rast, deri në 15 ditë.
- Rreziku** Planifikimi i të hyrave pa analiza të detajuara dhe mos veprimi me kohë për inkasimin e të hyrave në afatin e paraparë, shkakton drejtpërsëdrejti zvogëlimin e tyre dhe rezulton me dështim në përmbushjen e objektivave të vendosura nga komuna. Mosdorëzimi i mjeteve të inkasuara në bankë, rrit rrezikun e humbjes dhe keqpërdorimit.
- Rekomandimi 11** Kryetari të siguroj që fazën e planifikimit të buxhetit vjetor të shfrytëzoj të dhënat e viteve të kaluara dhe gjendjen aktuale që planifikimi të jetë sa më real. Përveç kësaj, duhet të monitoroj kontrollet aktuale të aplikuara në realizimin e të hyrave, dhe të evitoj mundësinë e keqpërdorimeve. Mjetet e inkasuara në të gatshme, të dorëzohen në bankë brenda afateve, siç përshihet me udhëzim.

3.5 Pasuritë dhe detyrimet

3.5.1 Pasuritë kapitale dhe jo-kapitale

Përshkrim

Menaxhimi i pasurive në komunë vazhdon të mbetet sfidë. Komuna nuk ka bërë regjistrimin e pasurive mbi 1,000€ në SIMFK dhe regjistrimet e pasurive nën 1,000€ në programin E-pasuria, ndërsa kishte vetëm një regjistër të brendshëm në formën e Excel-it.

Rekomandimet

Çështja 11- Mos regjistrim në SIMFK dhe E -Pasuria - Prioritet i lartë

E gjetura Komuna ka caktuar zyrtarin e pasurisë, por ende nuk kishte filluar me regjistrimin kontabël të pasurisë në (SIMFK,) për pasuritë që kanë vlerë mbi 1,000€ dhe afat të përdorimit më të gjatë se një vit. Po ashtu, zyrtari i pranimit nuk bën regjistrimin e blerjeve në programin E-pasuria.

Rreziku Menaxhimi i dobët i regjistrave të pasurive mund të rezultojë në humbjen apo përvetësimin e pasurive dhe vështirëson identifikimin e pasurive për të konfirmuar ekzistencën e tyre.

Rekomandimi 12 Kryetari duhet të ndërmerr masa dhe të fillohet menjëherë me regjistrimet e pasurive, për menaxhimin e pasurive jo financiare dhe kërkesat në lidhje me regjistrimin dhe mirëmbajtjen e tyre duhet të aplikohen në tërësi.

3.5.2 Trajtimi i të arkëtueshmeve

Komuna nuk ka arritur t'i arkëtoj të gjitha borxhet për të cilat ka ofruar shërbime. Struktura e llogarive të arkëtueshme përbëhet kryesisht nga: Tatimi në pronë dhe taksat e aktivitetit të biznesit. Mungesa e politikave adekuate dhe masave konkrete për mbledhjen e të hyrave të grumbulluara, ka rezultuar me nivele të larta të llogarive të arkëtueshme.

Rekomandimet

Çështja 12 - Mungesa e masave konkrete për mbledhjen e borxheve - Prioritet i lartë

E gjetura Borxhet totale ndaj komunës, në fund të vitit 2015 ishin 209,018€, apo me një rritje të theksuar nga viti i kaluar prej mbi 25%. Sfida kryesore mbetet inkasimi i taksave nga veprimtaritë e biznesit në vlerë prej 130,042€, pastaj i tatimit në pronë 78,977€. Çështjet tjera lidhur me llogaritë e arkëtueshme janë:

- Gjatë testimit të nëntë (9) mostrave të tatimit në pronë kemi identifikuar që shtatë (7) tatimpagues, nuk kishin paguar borxhin në tërësi;
- Nga testimi i tetë (8) mostrave të cilët kanë paguar taksën për regjistrimin e automjeteve, pesë (5) prej tyre edhe pse kishin borxhe ndaj komunës, ishin pajisur më vërtetimin se nuk kanë obligime.

Rreziku Mungesa e masave konkrete për të inkasuar llogaritë e arkëtueshme, mund të rezultojë me rritjen e këtyre llogarive, dhe rrjedhimisht edhe me humbje financiare për komunën. Gjithashtu, kjo redukton edhe fleksibilitetin e komunës ndaj shpenzimeve të planifikuara për t'u financuar nga të hyrat vetjake.

Rekomandimi 13 Kryetari duhet ta shqyrtoj gjendjen e këtyre llogarive, të analizoj arsyet për akumulimin e këtyre shumave dhe të ndërmer veprime efektive për maksimizimin e shkallës së inkasimit. Procesi i monitorimit sistematik të politikave për rritjen e inkasimeve, duhet të jetë gjithashtu pjesë e shqyrtimeve të rregullta të menaxhmentit.

3.5.3 Trajtimi i borxheve

Pasqyra e detyrimeve të papaguara ndaj furnitorëve në fund të vitit 2015 ishte 30,569€. Këto detyrime janë bartur për t'u paguar në vitin 2016. Detyrimet sipas kategorive ishin: për mallra dhe shërbime 23,433€, për komunal 4,036€, si dhe për subvencione 3,100€.

Komuna në vazhdimësi ka bërë disa veprime për të siguruar fonde shtesë nga qeveria, por që nuk kanë rezultuar me përgjigje pozitive.

Nuk kemi rekomandime në këtë fushë.

Shtojca I: Qasja dhe metodologjia e auditimit

Përgjegjësitë e Auditorit dhe të atyre të ngarkuar me qeverisje janë dhënë në hollësi në Opinionin e përcaktuar në kapitullin 1.2 të këtij raporti.

Derisa rezultat kyç i punës sonë është opinionin e auditimit, ky raport pasqyron tërësinë e punës sonë me fokus të veçantë edhe në Çështjet e Qeverisjes përfshirë Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin. Kjo e fundit mbështetet në programin tonë të gjerë të auditimit të pajtueshmërisë të bazuar në rrezik.

Përmbledhja e përgjithshme ka për qëllim t'i nxjerrë në pah gjetjet kryesore të auditimit dhe veprimet kyçe për të cilat Kryetari duhet të sigurojë se janë ndërmarrë për t'i adresuar dobësitë e identifikuara të menaxhimit/të kontrollit.

Raporti i detajuar ofron një përmbledhje të gjerë të të gjeturave tona të auditimit me theks të veçantë në përcaktimin e shkakut të të gjeturave të auditimit dhe në dhënien e rekomandimeve të përshtatshme për t'i adresuar ato. Për të qenë më i plotë, ne kemi përfshirë çështjet e identifikuara gjatë auditimit të ndërmjetëm aty ku ato kanë mbetur relevante. Të gjeturat tona janë definuar si:

Të prioritetit të lartë - Çështjet të cilat nëse nuk adresohen mund të rezultojnë në dobësi materiale në kontrollin e brendshëm dhe ku veprimi i marrë do të ofrojë mundësinë për përmirësimin e efikasitetit dhe efektivitetit të kontrolleve të brendshme; dhe

Të prioritetit të mesëm - Çështje të cilat mund të mos rezultojnë në dobësi materiale, por ku veprimi i marrë gjithashtu do të ofrojë mundësinë për përmirësimin e efikasitetit dhe efektivitetit të kontrolleve të brendshme.

Procedurat tona kanë përfshirë rishikimin e kontrolleve të brendshme, të sistemeve të kontabilitetit, teste të ndërlidhura substanciale si dhe aranzhimet e ndërlidhura të qeverisjes deri në atë masë sa që konsiderohet e nevojshme për kryerjen efektive të auditimit. Të gjeturat e auditimit nuk duhet të konsiderohen sikur përfaqësojnë një pasqyrë gjithëpërfshirëse të të gjitha dobësive që mund të ekzistojnë, apo edhe të gjitha përmirësimeve që mund të bëhen në sistemet dhe procedurat që kanë operuar.

Shtojca II: Shpjegim i llojeve të ndryshme të opinioneve të aplikuara nga ZAP

(e shkëputur nga ISSAI 200)

Forma e opinionit

147. Auditori duhet të japë një **opinion të pa-modifikuar** nëse arrin në përfundimin se pasqyrat financiare janë përgatitur, në të gjitha aspektet materiale, në pajtim me kornizën e zbatueshme financiare.

Nëse auditori, bazuar mbi dëshmitë e marra të auditimit, arrin në përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi përmbajnë keqdeklarime materiale ose nuk arrin të marrë dëshmi të mjaftueshme auditimi për të nxjerrë përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi nuk përmbajnë keqdeklarime materiale, atëherë ai duhet të modifikojë opinionin në raportin e auditorit sipas pjesës që flet për 'Përcaktimin e llojit të modifikimit që i bëhet opinionit të auditorit'.

148. Nëse pasqyrat financiare të përgatitura sipas kërkesave të një kornize për prezantim të drejtë nuk arrijnë të japin një paraqitje të drejtë, auditori duhet të diskutojë çështjen me menaxhmentin dhe, varësisht nga kërkesat e kornizës së zbatueshme për raportim financiar dhe nga mënyra se si zgjidhet çështja, të përcaktojë nëse është e nevojshme të modifikojë opinionin e auditimit.

Modifikimet që i bëhen opinionit në raportin e auditorit

151. Auditori duhet të modifikojë opinionin në raportin e auditorit në rast se, duke u bazuar në dëshmitë e marra të auditimit, arrin në përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi përmbajnë gabime materiale, ose në qoftë se auditori nuk ka mundur të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme për të nxjerrë përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi nuk përmbajnë keqdeklarime materiale. Auditorët mund të japin tre lloje opinionesh të modifikuara: opinion të kualifikuar, opinion të kundërt dhe mohim të opinionit.

Përcaktimi i llojit të modifikimit që i bëhet opinionit të auditorit

152. Vendimi se cili lloj i opinionit të modifikuar është i përshtatshëm varet nga:

- Natyra e çështjes që i jep shkas modifikimit – d.m.th nëse pasqyrat financiare përmbajnë keqdeklarime materiale ose, në rast se ishte e pamundur për të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme, mund të përmbajnë keqdeklarime materiale; dhe
- Gjykimi i auditorit rreth përhapjes së efekteve ose efekteve të mundshme që çështja ka në pasqyrat financiare.

153. Auditori duhet të japë një **opinion të kualifikuar nëse**: (1) pasi ka marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme, auditori arrin në përfundimin se keqdeklarimet, ose individualisht ose së bashku, janë materiale por nuk janë përhapur në pasqyrat financiare, ose (2) nëse auditori nuk ka mundur të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme në të cilat të bazojë një opinion, por arrin në përfundimin se efektet e çdo gabimi të pazbuluar mbi pasqyrat financiare kanë mundur të jenë materiale por jo të përhapura.

154. Auditori duhet të japë një **opinion të kundërt nëse**, pasi ka marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme, auditori arrin në përfundimin se keqdeklarimet, ose individualisht ose së bashku, janë edhe materiale edhe të përhapura në pasqyrat financiare.

155. Auditori duhet japë **mohim të opinionit nëse**, pasi nuk ka mundur të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme në të cilat të bazojë një opinion, auditori arrin në përfundimin se efektet e çdo gabimi të pazbuluar mbi pasqyrat financiare kanë mundur të jenë edhe materiale edhe të përhapura. Nëse, pas pranimit të angazhimit, auditori bëhet i vetëdijshëm se menaxhmenti ka imponuar një kufizim të fushëveprimit të auditimit, për të cilin auditori konsideron se mund të rezultojë në nevojën për të shprehur një opinion të kualifikuar ose mohim opinionit mbi pasqyrat financiare, auditori duhet të kërkojë nga menaxhmenti ta heqë atë kufizimin.

Nëse auditori jep një opinion të modifikuar, ai duhet të modifikojë edhe titullin për të korresponduar me llojin e opinionit i shprehur. ISSAI 1705 jep udhëzime shtesë rreth gjuhës specifike që duhet përdorur kur jepet një opinion dhe për të përshkruar përgjegjësinë e auditorit. Ajo gjithashtu përfshin shembuj ilustrues të raporteve.

Paragrafët e Theksimit të Çështjes dhe paragrafët e Çështjeve të Tjera në raportin e auditorit

157. Nëse auditori e konsideron të nevojshme për të tërhequr vëmendjen e përdoruesve në një çështje të paraqitur ose shpalosur në pasqyrat financiare, e cila është sa e rëndësishme aq edhe thelbësore që ata të kuptojnë pasqyrat financiare, por ka prova të mjaftueshme e të përshtatshme se çështja nuk përmban keqdeklarime materiale në pasqyrat financiare, auditori duhet të përfshijë një paragrafi të Theksimit të Çështjes në raportin e tij. Paragrafët për Theksimin e Çështjes duhet t'i referohen vetëm informacionit të paraqitur ose shpalosur në pasqyrat financiare.

158. Një paragraf i Theksimit të Çështjes duhet:

- Të përfshihet menjëherë pas opinionit;
- Të ketë titullin 'Theksim i Çështjes' ose ndonjë titull tjetër të përshtatshëm;
- Të përmbajë një referencë të qartë ndaj çështjes që theksohet dhe të tregojë se në ç' pjesë të pasqyrave financiare mund të gjenden shpalosjet relevante që e përshkruajnë plotësisht çështjen;
- Të tregojë se opinionit i auditimit nuk është modifikuar për sa i përket çështjes të theksuar.

159. Nëse auditori e konsideron të nevojshme për ta komunikuar një çështje, përveç atyre që janë paraqitur ose shpalosur në pasqyrat financiare, e cila, në gjykimin e auditorit, është e rëndësishme për përdoruesit në mënyrë që ta kuptojnë auditimin, përgjegjësitë e auditorit apo raportin e auditimit, dhe me kusht që kjo nuk është e ndaluar me ligj ose rregullore, duhet të përpilohet një paragraf me titullin "Çështje Të Tjetra", apo ndonjë titull tjetër të përshtatshëm. Ky paragraf duhet të paraqitet menjëherë pas opinionit dhe pas çdo paragrafi të Theksimit të Çështjes.

Shtojca III: Rekomandimet e vitit paraprak

Komponenta e Auditimit	Rekomandimet e dhëna	Rekomandimet plotësisht të adresuara	Rekomandimet pjesërisht të adresuara	Rekomandimet e pa adresuara
Rreziqet sinjifikante-Pasuritë	Rekomandimi 1 Kryetari duhet të ndërmerr masa për caktimin e zyrtarit të pasurisë. Pas caktimit të zyrtarit, të fillohet menjëherë me regjistrimet e pasurive në pajtim me rregulloren Nr. 02/2013 për menaxhimin e pasurive.			X
Keq klasifikimi i shpenzimeve në kategoria ekonomike	Rekomandimi 2 Prioritet i lartë - Kryetari duhet të merr masa që të sigurojë se të gjitha shpenzimet do të procesohen përmes kodeve adekuate ekonomike.			X
Procesi i përgatitjes së PVF -	Rekomandimi 3 Kryetari duhet të sigurojë që procesi i prodhimit të PVF-ve plotësisht adreson dobësitë e identifikuar. Deklarata e bërë nga Kryetari dhe Zyrtari Kryesor Financiar, kur draft PVF-të dorëzohen në MF duhet të nënshkruhet vetëm pas një shqyrtimi gjithëpërfshirës nga ana e menaxhmentit në lidhje me përmbajtjen dhe saktësinë e PVF-ve.	X		
Rekomandimet vitit paraprak	Rekomandimi 4 Kryetari duhet të sigurojë që plani i veprimit të përcaktojë një afat kohor konkret për adresimin e rekomandimeve të bëra nga AP, me stafin përgjegjës të identifikuar, duke u fokusuar fillimisht në fushat më të rëndësishme. Implementimi i këtij plani duhet të rishikohet nga Kryetari i Komunës në mënyrë sistematike.		X	

Qeverisja e mirë	Rekomandimi 5 Kryetari duhet të merr masa të shpejta dhe të sigurojë se një strukturë e përshtatshme qeverisëse është zbatuar dhe një sistem i zhvilluar i raportimit të brendshëm, përmes së cilës menaxhmenti i lartë është i informuar për rezultatet, shpenzimet dhe mangësitë e kontrollit dhe krijimin e një bazë për menaxhimin aktiv të tyre.		X Kryetar ka filluar takimet e rregullta javore me bordin e drejtorave për detyrat dhe diskuton problemet në përgjethsi.	
Planifikimi dhe realizimi i buxhetit	Rekomandimi 6 Kryetari duhet të inicioj një vlerësim sistematik të arsyeve në lidhje me ngecjen e ekzekutimit të buxhetit për investime kapitale në vitin 2014, dhe të përcaktoj opsione praktike për përmirësimin e ekzekutimit për vitin 2015.		Ka një përparim të ekzekutimit të buxhetit në përgjethsi por ka ngecje në kategorinë e investimeve kapitale.	
Të hyrat (përfshirë të hyrat vetjake) Vonesa në depozitimet e parasë në bankë- Prioritet i mesëm	Rekomandimi 7 Kryetari duhet të sigurojë që regjistri i bizneseve aktive të azhurnohet në baza të rregullta, të funksionalizoj programin softuerik dhe të vendos evedienca të sakta mbi numrin e bizneseve që i detyrohen komunës. Vendimet për ngarkesa me taksë të jenë konform rregullores në fuqi të miratuar nga kuvendi i komunës, ndërsa verifikimi dhe regjistrimi i kërkuar i pronës së tatueshme të kryhet me kohë. Rekomandimi 8 Kryetari duhet të siguroj se gjitha paratë e gatshme nga taksat dhe inkasimet tjera nga qytetarët, brenda afateve të përcaktuara me ligj të deponohen në bankën më të afërt.		Një Ekip i formuar për verifikimin e Bizneseve aktive është një deshmij që ka filluar implementimi i këtij Rekomandimi.	X
Prokurimi	Rekomandimi 9 Kryetari duhet të sigurojë se nuk do të përsëritet një praktikë e tillë e financimit dhe se të gjitha pagesat do të bëhen vetëm pasi të jetë kompletuar dokumentacioni ashtu siç e parasheh ligji.	X		

Dobësi në kontrolle në zbatimin e kontratës	Rekomandimi 10 Kryetarin duhet të siguroj një sistem efektiv të kontrollit në parandalimin e devijimeve nga kushtet kontraktuale si në pranimin e mallit ashtu edhe në pagesën e çmimeve për to. Rasti si më lart duhet të hetohet nëse ishte gabim, apo cilat ishin arsyet që kanë çuar deri te pagesat jo të ligjshme.			X
Kompensimet (pagat dhe mëditjet)	Rekomandimi 11 Kryetari duhet të siguroj se të gjitha punësimet e mësimdhënëseve të bëhen me konkurs publik, dhe në pajtim me ligjin e punës.		X	
Subvencionet dhe Transferet	Rekomandimi 12 Kryetari duhet të hartoj një rregullore dhe të aprovohet në kuvend, e cila specifikon qartë kriteret, procedurat për subvencionim.			X
Pasuritë kapitale dhe jo-kapitale	Rekomandimi 13 Kryetari duhet të ndërmer masa në caktimin e zyrtarit të pasurisë. Pas caktimit të zyrtarit të fillohet menjëherë me regjistrimet e pasurive pajtim me rregulloren Nr.02/2013 për menaxhimin e pasurive jo financiare.			X
Trajtimi i të arkëtueshmeve	Rekomandimi 14 Kryetari duhet të inicioj një proces rivlerësimi, ku të gjitha llogaritë do të analizohen në kuptimin e vjetërsisë, shumave domethënëse, mundësive reale për inkasim dhe ushtrimin e masave administrative (nëse ka nevojë).		Pas auditimit të ndermjetëm komuna ka formuar në taskë forc për analizimin e vjetërsisë së borgjeve dhe me ndihmen e kësaj Task-force ka bërë ekzaminimin e Bizneseve, dhe ka nxjerë një Listë të bizneseve të cilët nuk janë aktiv apo nuk funksionojn fare,një	

			listë e tillë ishte dhënë për shqyrtim në Kuvendin Komunal, për shlyrje	
Sistemi i auditimit të brendshëm	Rekomandimi 15 Kryetari duhet të siguroj themelimin e NJAB dhe komiteti i auditimit në pajtim me ligjin nr. 03/L-128 për Auditim të Brendshëm, të kërkoj zgjidhje për ofrimin e shërbimeve të tilla.			X
Përmbledhje	15	2	6	7